

Abstrakt

Výběr partnera patří mezi nejdůležitější rozhodnutí v životě jedince, a to jak z osobního, tak evolučního hlediska. Výběr partnera má dlouhodobý dopad na well-being a reprodukční úspěch obou partnerů. Proto je v popředí zájmu výzkumu v evoluční biologii a psychologii. Z perspektivy evoluční psychologie lze výběr partnera chápat jako vzájemně propojené procesy párovacích strategií, partnerských preferencí a výběru partnera. Předložená disertační práce sestává ze dvou hlavních částí. První část tvoří úvod ke čtyřem původním pracím, které tvoří část druhou.

V úvodu se zaměřuji na výběr partnera u heterosexuálních jedinců. Nejdříve pojednávám, jak párovací strategie ovlivňují partnerské preference, jaké jsou klíčové dimenze partnerských preferencí (pozitivní i negativní faktory ovlivňující hodnocení partnerů) a jejich interindividuální a intraindividuální variabilitu. Následně se zabývám konceptem *mate value* (tzv. hodnoty na partnerském trhu) a jak její vnímání ovlivňují jednotlivé faktory partnerských preferencí. V druhé části úvodu diskutuji, jak jsou partnerské preference integrovány do skutečného výběru (*integrační modely výběru partnera*). Mezi nejpoužívanější modely patří Aditivní a Prahový model výběru partnera, Model Euklidovské vzdálenosti a Nenáhodné párování. V neposlední řadě diskutuji teoretické a metodologické důsledky prediktivních možností partnerských preferencí a jejich integraci do skutečného výběru. V závěru nastiňuji otázky a směry, jimiž by se mohl ubírat budoucí výzkum výběru partnera.

Druhá část práce je tvořena čtyřmi originálními empirickými publikacemi. Příložené texty se zaměřují na klíčové aspekty partnerských preferencí, jejich obsah, stabilitu a dopad na vnímání partnera, a to včetně způsobů integrace do skutečného výběru. První studie se zabývá výzkumem partnerských preferencí a jeho metodologickými úskalími. Současně testuje partnerské preference a dopad jejich jednotlivých faktorů na partnerskou spokojenost a vlastní vnímanou *mate value*. Druhá, prospektivní, studie ukazuje, že původně nezadaní jedinci mění po navázání vztahu své ideální partnerské preference. Důvodem by mohla být snaha o snížení kognitivní disonance přizpůsobením partnerských preferencí charakteristikám skutečného partnera. Třetí studie testuje, jak je predikovaná vlastní vnímaná *mate value* prostřednictvím objektivní *mate value*. Studie postavená na dostatečně velkém vzorku respondentů ukázala velmi nízkou prediktivní schopnost demografických charakteristik prostřednictvím celkové vlastní vnímané *mate value*. Tyto výsledky naznačují, že teorie *mate value* vyžaduje významné koncepční přepracování. Čtvrtá studie se zaměřuje na integrační algoritmus partnerských preferencí. Studie porovnává dva v současnosti vlivné modely výběru partnera – Aditivní a Prahový. Podle aditivního modelu je nejžádoucnějším partnerem takový jedinec, jehož součet všech charakteristik dosahuje nejvyšších hodnot. Oproti tomu podle Prahového modelu musí potenciální partner dosáhnout v klíčových charakteristikách určitého prahu. Naše výsledky ukazují, že jedinci preferovali potenciální partnery, kteří dosahovali ve všech charakteristikách určitého prahu. Respondenti hodnotili jako méně žadoucí ty jedince, jejichž součet charakteristik byl sice vyšší, ale u jedné charakteristiky nedosahovali prahu, i když daná charakteristika nebyla hodnocena jako důležitá. Budoucí výzkum by se měl zaměřit na testování integračních modelů výběru partnera a vliv partnerských preferencí na vnímání partnera.